

Lista aktivnosti sa predlogom vremenskog okvira njihove implementacije za unapređenje rada Stalne radne grupe za bezbednost novinara

Na poslednjem, vanrednom, sastanku Stalne radne grupe za bezbednost novinara (u daljem tekstu: SRG), koji je održan 24. novembra, razgovaralo se o potrebi da se u narednom periodu osmisle nove aktivnosti za unapređenje rada i efikasnosti Grupe, kao i za dalje jačanje poverenja među stranama potpisnicama Sporazuma o saradnji i merama za unapređenje bezbednosti novinara (u daljem tekstu: Sporazum).

Pomenuto je da bi bilo korisno da se napravi novi Akcioni plan koji će sadržati listu novih aktivnosti te da se utvrdi da li i kako mogu da se obezbede sredstva za to. Govorilo se i o dosadašnjem pozitivnom utisku o radu SRG, ali i kako se čini da to nije dovoljno te da je potrebno Sporazum nadograditi i dodatno institucionalizovati rad Grupe. Na kraju sastanka, predstavnik Misije OEBS-a u Srbiji predložio je da izradi Nacrt novog akcionog plana koji će biti podnet SRG na dalje razmatranje.

Ispod se nalazi lista aktivnosti za period 2021-2022, koje se predlažu SRG, i koja svakako nije konačna, ali je dobra baza za poboljšanje rada Grupe i premošćavanje izazova registrovanih na poslednjem sastanku. Svaka od predloženih aktivnosti sadrži informaciju o predloženom vremenskom okviru za implementaciju kao i predlog partnera koji bi, uz podršku OEBS-a, mogao da preuzme vodeću ulogu u implementaciji.

Takođe, bilo bi dobro kada bi sve strane potpisnice Sporazuma predložile dodatne aktivnosti na kojima trenutno rade ili ih imaju u planu, a koje su u vezi sa radom i mandatom SRG (kako bi i one bile ubačene u plan).

Na kraju ovog dokumenta nalazi se i tabela svih aktivnosti iz koje može da se vidi dinamika njihove realizacije tokom naredne dve godine.

I. Aktivnosti – Akcioni plan

Aktivnost 1: Analiza potencijalnih izmena Krivičnog zakonika i preporuka amandmana koji bi obuhvatio krivično-pravnu zaštitu novinara u slučajevima koji se trenutno tretiraju kao pritisci

U dosadašnjem radu SRG utvrđeno je da postoje značajne razlike u brojevima registrovanih napada na novinare u bazama podataka koje vode RJT i MUP sa jedne, i novinarska udruženja sa druge strane. Razlog za to je, prevashodno, u tome što pomenuti državni organi, u skladu sa zakonom i svojim ovlašćenjima, registruju samo incidente sa krivično-pravnom pozadinom, dok novinarska udruženja vode evidenciju i o događajima koji nemaju krivično-pravne elemente, i koje vode kao pritiske. S obzirom da je broj ovih slučajeva jako visok i da oni stvaraju realan subjektivni osećaj straha i nebezbednosti novinara (a time utiču i na način na koji obavljaju svoj posao) postoji potreba da se uradi analiza mogućnosti uvođenja novog krivičnog dela (ili neki drugi način) koje bi pružilo

krivično-pravnu zaštitu novinara i u ovim slučajevima. Ideja je da se ovaj zadatak poveri nekom profesoru Pravnog fakulteta koji je ekspert u oblasti krivičnog prava.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV)
Vremenski okvir: februar - april 2021. godine.

Aktivnost 2: Analiza bezbednosnih rizika novinara i drugih javnih ličnosti pri praktikovanju slobode izražavanja u javnom diskursu

Izrada Analize bezbednosnih rizika za novinare predviđena je kao jedna od aktivnosti uvedenih Akcionim planom za poglavlje 23 (Aktivnost 3.5.1.5). Ovaj dokument bi trebalo da definiše ključne izvore pretnji i napada na novinare (na internetu i van njega), kao i zaključke i preporuke koraka i mera koje bi trebalo preduzeti kako bi se smanjili sigurnosni rizici sa kojima se medijski profesionalci suočavaju. Pored toga, a imajući u vidu diskusije o ovoj temi na prethodnim sastancima SRG (na kojima se pominjala Švedska koja je napravila ovakav izveštaj), ideja je da Analiza pokrije i bezbednosne rizike svih drugih javnih ličnosti koje ostvaruju slobodu izražavanja u javnom diskursu.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Asocijacija medija
Vremenski okvir: mart – septembar 2021. godine.

Aktivnost 3: Analiza dosadašnje komunikacije i stepena otvorenosti nadležnih državnih institucija u vezi sa slučajevima ugrožavanja bezbednosti novinara

Jedna od mera predviđanih Sporazumom koja do sada nije izvršena je izrada Analize prethodnih modela komunikacije i stepena otvorenosti nadležnih državnih institucija u vezi sa ugrožavanjem bezbednosti novinara. Misija OEBS-a je tokom 2018. godine izradila anketu koju su novinarska udruženja podelila sa svojim članovima te informacije koje su tada sakupljene mogu da predstavljaju početni korak u realizaciji ovog istraživanja. Ideja je da se angažuje grupa istraživača, eksperata u ovoj oblasti, koja će izraditi izveštaj sa zaključcima i preporukama u vezi sa merama koje je potrebno preduzeti kako bi se obezbedila kvalitetnija komunikacija između državnih organa i medija u slučajevima ugrožavanja bezbednosti novinara i kako bi se realizovala jedna od retkih neizvršenih aktivnosti iz prethodnog Akcionog plana.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Udruženje novinara Srbije (UNS)
Vremenski okvir: jun – decembar 2021. godine.

Aktivnost 4: Četiri on-line (Zoom) sastanka kontakta tačaka tužilaštva i policije sa lokalnim novinarima u Kragujevcu, Nišu, Novom Sadu i Beogradu

Kada je početkom 2017. godine osnovana SRG, potpisnice su izabrale kontakt osobe sa zadatkom da blagovremeno reaguju i razmene informacije u vezi sa slučajevima napada

na novinare. Policija je imenovala 54 kontakt tačke za 27 policijskih okruga (27 primarnih kontakt tačaka i isto toliko sekundarnih), tužilaštvo je imenovalo 12 kontakt tačaka (po tri u svakom od četiri apelaciona tužilaštva), dok su sva novinarska i medijska udruženja koja su potpisala Sporazum takođe imenovala po jednu kontakt tačku. Skoro četiri godine nakon formiranja ovog mehanizma može se reći da je komunikacija poboljšana, ali i da ga je potrebno dalje razvijati i prilagođavati potrebama onih koji direktno rade na njegovoj primeni. Veoma je važno održati i kontinuitet u komunikaciji predstavnika policije i tužilaštava sa lokalnim novinarima. Ovi sastanci će se takođe koristiti za promociju svih izveštaja, analiza i statističkih podataka o napadima na novinare koji su proizvedeni od osnivanja Grupe.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti: Republičko javno tužilaštvo (RJT) i Ministarstvo unutrašnjih poslova RS (MUP)
Vremenski okvir: sastanak Kragujevac (mart 2021), sastanak Niš (april 2021), sastanak Novi Sad (maj 2021), sastanak Beograd (jun 2021).

Aktivnost 5: Veb sajt i mobilna aplikacija „Bezbedni novinari“ – povećanje vidljivosti rada Stalne radne grupe za bezbednost novinara

Ova aktivnost uključuje održavanje internet platforme i mobilne aplikacije „Bezbednost novinara“ na čijoj izradi radi ANEM uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji (trebalo bi da bude pokrenuta do kraja 2020. godine). Platforma i aplikacija će zainteresovanim akterima omogućiti pristup svim važnim informacijama u vezi sa SRG i njenim funkcionisanjem, kao i informacije o kontakt tačkama i svim procedurama vezanim za mogućnosti pravne zaštite novinara. Platforma i aplikacija će sadržati i informacije o tome koji zakoni i članovi zakona regulišu pitanje ugrožavanja bezbednosti novinara, kao i studije različitih slučajeva i rešenja koja su se pojavila tokom procesa izveštavanja, suđenja itd. Pored toga, aplikacija bi imala bazu podataka svih ostalih aspekata uticanja na rad novinara koja ne pripadaju striktno samo pitanjima bezbednosti novinara, kao što su npr. Kodeks novinara. Sadržaj aplikacije uključivaće kontakte svih međunarodnih organizacija za zaštitu novinara i kontakte osoba u organizacijama i institucijama kao što su Međunarodna federacija novinara, Komitet za zaštitu novinara, OEBS, Savet Evrope, UNESCO, Freedom House, UN, Indeks cenzure, član 19, Međunarodna i Evropska federacija novinara. Očekuje se da aplikacija postane veoma zastupljena u medijskim sadržajima i čest izvor informacija za novinare kojima je bezbednost ugrožena ili se samo bave ovom temom u okviru svog posla.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti: Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM)
Vremenski okvir: januar - decembar 2021. i 2022. godine

Aktivnost 6: Snimanja i produkcija 10 video podkasta o bezbednosti novinara koji će biti stavljani na veb sajt Bezbednost novinara

Ovi podkasti biće posvećeni deset različitih tema koje su od značaja za bolje razumevanje i povećanje svesti novinara i građana o SRG i rezultatima njenog rada. Primera radi, jedan

video podkast biće posvećen pitanju šta se smatra pretnjom za novinare (u smislu elemenata koje zahteva zakon), jer mnogi novinari širom zemlje još uvek ne razumeju sve zakonske preuslove koji moraju biti ispunjeni da bi tužilaštvo podiglo optužnicu. Ostali podkasti pokrivaće teme kao što su: krivična dela i prekršaji koji mogu biti počinjeni protiv novinara, bezbednost žena novinarki, razni oblici onlajn i oflajn nasilja nad novinarima, ko se danas smatra novinare, i slično. Svaki podkast će imati dva gosta u studiju, stručnjake iz ove oblasti, a moderiraće ih iskusni novinar upoznat sa temom. Svi video podkasti biće unapred snimljeni i postavljeni na veb sajt Bezbednost novinara.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM)
Vremenski okvir: jun - decembar 2021. godine

Aktivnost 7: Izveštaj (studija) o četvorogodišnjem radu Stalne radne grupe za bezbednost novinara

Uprkos tome što Pravilnik o radu predviđa obavezno objavljivanje polugodišnjih izveštaja o radu SRG, čini se da se njihova izrada i prezentacija do sada nisu dogodile. Kako bi ispravili ovaj nedostatak i uspostavili dragocenu arhivu i dokumentaciju o radu SRG biće formiran tim od 4 eksperta koji će izraditi izveštaj i dati zaključke i preporuke za dalje unapređenje rada ovog mehanizma. Izrada ovog izveštaja biće iskorišćena i za potrebe Akcionog plana i implementacije nove Medijske strategije koja je već usvojena od strane Vlade Republike Srbije.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS)
Vremenski okvir: mart – jun 2021. godine.

Aktivnost 8: Izrada video vodiča o bezbednosti novinara za tužilaštvo i policiju

SRG će izraditi dva odvojena video vodiča o procedurama rada, domaćim zakonima i međunarodnim standardima u ovoj oblasti, kao i o značaju slobode medija i bezbednosti novinara u demokratskim društvima. Jedan video vodič će biti snimljen za tužioce, a drugi za policajce koji istražuju zločine protiv novinara. Scenariji za oba video će osmisliti tim koji se sastoji od jednog predstavnika institucije za koju se snima i jednog novinara. Kada scenariji budu definisani, snimanje i produkcije će raditi produkcijska agencija i to na način koji će predstavnicima tužilaštva i policije pružiti najefikasnije prezentaciju ključnih standarda, principa i poruka. Nakon faza konceptualizacije, snimanja i montaže, video vodiči će biti predati RJT-u i MUP-u radi dalje interne distribucije. Oba video vodiča bi trebalo da budu postavljeni na veb sajtove potpisnica Sporazuma, kao i na OEBS-ov sajt i YouTube kanal, ali i na veb stranicu Bezbednost novinara.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Republičko javno tužilaštvo (RJT) i Ministarstvo unutrašnjih poslova RS (MUP)
Vremenski okvir: septembar – decembar 2021. godine.

Aktivnost 9: Studijska poseta Holandskoj radnoj grupi za bezbednost novinara

U julu 2018. godine policija, tužilaštvo i udruženja novinara i glavnih urednika iz Holandije osnovali su Radnu grupu za bezbednost novinara, vrlo sličnu onoj osnovanoj u Srbiji. Obe grupe su u eksperimentalnoj fazi funkcionisanja, kao jedini primeri na globalnom nivou. Studijska poseta srpske grupe njihovim kolegama u Holandiji doprineće boljem razumevanju procesa i jačanju kohezije obe radne grupe. Razmena najboljih praksi i diskusija o glavnim izazovima i načinima njihovog rešavanja biće od velikog značaja za obe strane. Srpsku delegaciju činiće 12 članova Radne grupe i tri predstavnika OEBS-a.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti: Iako nije strana potpisnica Sporazuma, zbog prirode ove aktivnosti njenu logistiku i sve druge organizacione aspekte bi na sebe preuzeo OEBS.

Vremenski okvir: maj 2022. godine.

Aktivnost 10: Regionalne konsultacije predstavnika tužilaštava, policije, sudija i novinara sa ciljem unapređenja dijaloga o mehanizmima za unapređenje bezbednosti novinara u državama regiona.

Regionalne konsultacije imaće za cilj razmenu i promociju najboljih praksi i iskustava prilikom uvođenja nacionalnih mehanizama za poboljšanje bezbednosti novinara. Ovaj događaj će okupiti do osam učesnika iz svih zemalja u regionu koji predstavljaju tužilaštvo, policiju, sudstvo i udruženja novinara i medija i značajan broj lokalnih stručnjaka, novinara, akademika i predstavnika vladinih institucija.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti: Iako nije strana potpisnica Sporazuma, zbog prirode ove aktivnosti njenu logistiku i sve druge organizacione aspekte bi na sebe preuzeo OEBS u saradnji sa kancelarijom Predstavnika OEBS-a za slobodu medija sa sedištem u Beču.

Vremenski okvir: septembar 2022. godine.

Aktivnost 11: Četiri seminara za novinare i druge predstavnike medija o bezbednosti u digitalnom okruženju

Rezultati monitoringa poštovanja digitalnih prava i sloboda koje nekoliko godina unazad priprema SHARE Fondacija, kažu da tehnički napadi na veb sajtove i informativne portale i dalje predstavljaju čest oblik napada na medije i novinare u digitalnom okruženju. Pored toga, brojne pretnje i drugi oblici verbalnih napada usmereni na novinare i druge koji ostvaruju slobodu izražavanja putem Interneta i dalje su razlog za zabrinutost. Svaka od predviđanih konsultacija okupiće do 20 lokalnih novinara sa ciljem povećanja njihovog znanja o dostupnim alatima i softveru protiv DDOS napada, „pecanja“, malvera, zlonamernih mobilnih aplikacija itd. Događaji će se održati u Novom Sadu, Niš, Novi Pazar i Šabac.

Strana potpisnica Sporazuma koja bi bila vodeći partner u realizaciji ove aktivnosti:
Asocijacija onlajn medija (AOM)

Vremenski okvir: februar - jun 2022. godine.

Aktivnost 12: Koordinator administrativnih aktivnosti Stalne radne grupe

Sve češće se na sastancima SRG pominje i razgovara o mogućnosti dalje institucionalizacije SRG kako bi se njen rad i efikasnost dodatno unapredili. Kako bi se ova aktivnost desila neophodno je prethodno utvrditi da li postoji saglasnost svih strana potpisnica, a zatim razmisliti i o modalitetima kako bi ova aktivnost mogla da bude sprovedena u praksi. Ovo se pre svega odnosi na status osobe koja bi obavljala ovaj delikatan posao, radno vreme, iznos plate, i slično.

Finansijska podrška: Ukoliko se članovi SRG slože oko potrebe za ovom aktivnošću, OEBS će da razmotri načine na koje ju je moguće sprovesti u praksi i pokušati da obezbedi potrebna sredstva

Vremenski okvir: mart - maj 2021. godine.

Tabela – Vremenski okvir implementacije predloženih aktivnosti

2020												
	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec
Aktivnost 1		x	x	x								
Aktivnost 2			x	x	x	x	x	x	x			
Aktivnost 3						x	x	x	x	x	x	x
Aktivnost 4			x	x	x	x						
Aktivnost 5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aktivnost 6						x	x	x	x	x	x	x
Aktivnost 7			x	x	x	x						
Aktivnost 8									x	x	x	x
Aktivnost 12			x	x	x							

2021												
Title	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec
Aktivnost 5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aktivnost 9					x							
Aktivnost 10									x			
Aktivnost 11		x	x	x	x							

Završna napomena: U slučaju da ovaj Predlog akcionog plana bude prihvaćen, OEBS će podržati SRG u sprovođenju aktivnosti u saradnji sa svakom od organizacija i institucija koje su predviđene u ovom dokumentu kao partneri i, naravno, uz logističku i administrativnu pomoć svih strana potpisnica Sporazuma kada je to potrebno. Takođe,

biće neophodno prisustvo članova SRG na nekim od ovih događaja kao i njihov dodatni angažman u nekim aktivnostima.